

Miodrag Stojković

Eutanazija

septembar, 2018.

Miodrag Stojković

Eutanazija

M
Vukotić
Media

septembar, 2018.

„Kao saputnik idem, jer nemam veslača ni lađe,
tako se valjda vama učinilo, da će biti bolje.“

Telemah, sin Odiseja i Penelope

PRVI DEO

Ne podiže slušalicu. Ne voli da zove, da bude pozvan, dostupan. Ta antipatija prema telefonu ne ogleda se u neizvesnosti i bojazni pred onim što bi mogao čuti, već u prepuštenoj mogućnosti izbora, odluci da li podići slušalicu ili sačekati da pozivalac odustane. Dok telefon u spavaćoj sobi dosadnom digitalnom melodijom budi ukućane, bojazan postaje sve veća. Da on zove, odavno bi prekinuo vezu, ali taj sa druge strane ne popušta, ko god da je, pomišlja Borko. Zna da je upornost najkraći put do uspeha ili najbolji alibi neuspeha. I pre nego što pruži ruku, Vanesa konačno prekida dilemu, javlja se oštrim *halo* i ljutito pruža slušalicu:

– Za tebe je. Tvoji nikako da shvate da radni ljudi na Novom Zelandu u ovo vreme spavaju.

– Da?

– Borko, ti si?

– Da, ja sam – i mada odmah prepoznaje glas pita: – Ko je to?

– Ovde Milena.

– Milena? – pravi pauzu. – Milena, ti? Baš si me iznenadila... Kako si, šta se desilo, je l' sve u redu?

– Tvoj otac... Vita nije dobro. Otišao je u selo i dugo ga nema. Nije se vratio u stan, niti je otišao u bolnicu. Ne znam šta da radim, ne javlja se, to ne liči na njega.

– Vitomir je bolestan? Ne brini, sigurno je dobro, ako se ne vrati u naredna tri dana, molim te javi mi. U bilo koje doba.

Borko spušta slušalicu, pogled mu pada na sat – 2.38. Tiho kaže:

– Moj otac, izgleda da s njim nešto nije u redu.

– Aha – mrmlja Vanesa i okreće se na drugu stranu.

Slušajući njeno ujednačeno disanje, pita se kako je otac, šta da radi, da li da sačeka tri dana ili, ipak, odleti tamo odakle je otišao s kartom u jednom pravcu. Odlazi do dečjih soba, Mihajla ponovo nema, soba je uredno prazna – znak da odavno nije dolazio kući. Aleksandar leži na stomaku, glavu prekrrio jastukom, kao da se od nečega krije ili beži, jer stalno

trza nogama. Prilazi mu, i dok u sebi pevuši *neko je nekom rekao*, pokriva sina, a onda rukom prelazi preko njegove glave. Taj pokret, isti kao i Vitomirov dok se on spremao na počinak, smiruje zaspalog dečaka, a ponovo budi dečaka u njemu. Borko dugo stoji iznad kreveta osmogodišnjeg sina, a onda odlučnim koracima odlazi do kompjutera i gleda red letenja. Silazi u podrum, uzima stari kofer – *dajte mi najveći koji imate, rekao je onomad prodavačici robne kuće „Beograd“*. Donela je plavi kofer sa zelenim trakama i uz osmeh rekla da nema većeg – *i ovaj je dovoljan da zajedno krenete na put oko sveta*. Čudno predskazanje, to se i desilo, u njegovom društvu je proputovao svet, a kofer kao da zna da do cilja stižu samo ako se vrate na startnu poziciju. Vadi iz njega svedočanstva usmerene i srednje medicinske škole, diplomu fakulteta... Nekada beli glatki papir postao je žućkast, podseća na boju kože koja signalizira narušeno zdravlje. Vadi stare udžbenike, lista knjigu *Tehnologija kozmetičkih proizvoda*, čita olovkom podvučene delove teksta, vadi stručne časopise, slaže ih hronološki uredno. A onda uzima crvenu kutiju na kojoj piše *Agfa professional*, stavlja je u krilo, gomila crno-belih slika, izreckanih ukrasnih ivica: na prvoj majka sa crnom maramom prostire snežnobelu posteljinu, otac ju je uslikao nakon smrti Borkovog dede. Majčinim licem dominira tužni osmeh, kao da se izvinjava, kao da kaže *znam, nije prigodno, ali slike su večne uspomene, neka i ova bude donekle nasmejana*. Prstom prelazi preko majčinog lica, gledaju se dugo, oči u oči, zna da majka neće popustiti sve dok ne zatvori kutiju.

Ređa stvari u kofer, duboko diše, ne bi li nekako zaustavio sukob prošlosti i možda ishitrene odluke da poseti oca. Seda i prstima se igra izlizanim metalnim nitnama kofera pitajući se dokle ovako, dokle neprospavane noći, koje ga sve češće posećuju, dokle će njegov sopstveni nemir katalizovati opšti nemir u kući, dokle zatrpavanje poslom i umorom kako bi iznudio kapitulaciju sećanja? Možda je bolje da prihvati da je s majkom izgubio i oca?

Dok naslanja na zid dečiji bicikl, taksista začuđeno gleda stari kofer i pita *da li gospodin ide na put oko sveta*. Borko klima glavom i ćutanjem odbija svaki pokušaj dijaloga o proleću i svežim jutrima, sportu... posmatra uspavani grad, niske drvenih kuća metalnih krovova, svaka od njih sa garažom ili pergolom za zaštitu automobila. Klupe ili ležaljke na terasi uredno poređane iznad nisko i uredno podšišanih travnjaka. Ovde je sve uredno, čisto, simetrično, dovršeno i na svom mestu, onako kako treba i kako se očekuje. Pita se kako je u rodnoj zemlji, kako treba da se ponaša i šta ga očekuje u gradu spokojnog detinjstva i burne mladosti.

– Vanesa?

– Borko, gde si?

– Na aerodromu, moram kući.

– Mislila sam da ti je kuća tamo gde smo mi?

– Znaš da je tako – odgovara Borko nakon kratkog kolebanja. – Nemoj sada o tome. Zovem te da ti kažem da Aleksandar...

– Aleksander – oštro ga prekida, upadljivo naglašavajući to E na kraju.

– Ne zaboravi – mirno uzvraća – u ponedeljak Aleksandar ima roditeljski sastanak, moraćeš ti da odeš.

– Opet? Ja sam u ponedeljak slobodna, kako možeš da mi kvariš planove? Da se nikad više nisi usudio da odlučuješ u moje ime! Dosta je, ne želim da u *moje* slobodno vreme preuzimam *tvoje* obaveze!

– Javiću se iz Srbije, Vanesa.

Spušta slušalicu, seda na prvu slobodnu stolicu, ispruživši noge duboko uzima vazduh, zatvara oči i pomišlja kako je ovo jutro zaista čudno, godinama odlaze telefonski poziv ocu i odlazak kući, a sada jedva čeka da krene na put. Jedino nije siguran da li zbog oca, Milene ili, jednostavno, iz želje da ode odavde.

Nije važno, izgovor je ionako drugo ime za laž.

***

Iz vazduha septembarski Beograd izgleda pitomo i zadovoljno, okružen oranicama i poljima,

presečen Savom i načičkan visokim i dugačkim blokovima građenim za, u međuvremenu, izumrlu radničku klasu. Grad stenje pod nadolazećim kolonama automobila prepodnevnog saobraćaja. Nakon sletanja, Borko se pridružuje ostalim putnicima u aplauzu, premda njegov nije upućen pilotu, već osećaju koji u svetskoj lutalici jedino otadžbina, ma kakva ona bila, uspe da probudi. Ne pada mu teško pokretanje bolnog i od dugog putovanja skoro katatoničnog tela, preplavljenog prekratkim i blokiranim mišićima. Uprkos godinama, može da bude zadovoljan izgledom i kondicijom, ali nije telo to što ga brine i upozorava na prolaznost i neizbežni zamor biomaterijala, već sećanje, koje ga s povratkom sve više opterećuje. Nakon toliko godina svečan je da kopanje po njemu može biti sudbonosno, propast ili spas, nezdravo ili lekovito, da ga natera da odustane i ponovo beži ili, ipak, odbaci breme prošlosti pri poslednjem spasavanju budućnosti. Ne sme da napravi grešku u proceni važnosti i svrhe sećanja, otkako je doneo odluku o povratku on je vojnik koji kopa rov, koji će služiti kao zaštita i spas ili kao duboka zamka. On je baštovan koji iz bašte odstranjuje koprivu i maslačak, ne da bi ih kao korov uništio, već, kada je potrebno, iskoristio kao lekovite biljke.

Dok drugi žure, Borko polako korača do pasoške kontrole, tamo gde se susreću umorna lica kontrolisanih i kontrolora nema potrebe za žurbom. Spušta se niz stepenice, kofer je već na traci, kreće za onima koji izlaze levo, gde se carini nema šta prijaviti, dok desni izlaz ostaje pust, kao da ničemu ne služi. Ionako desne kandidate treba tražiti levo. Izlazi kroz pokretna vrata, nestrpljiva rodbina i još nestrpljiviji taksisti koji glasno nude najjeftiniju vožnju do grada guraju se. S olakšanjem ulazi u poluprazan autobus koji prevozi do glavne autobuske stanice. Usput primećuje niz novih zgrada, neverovatna koncentracija banaka nudi utisak nesvakidašnje poslovne uspešnosti i bogatstva glavnog grada. Osluškuje razgovor ljudi iza njega radujući

se zvuku maternjeg jezika. *Da li je bilo pametno kupiti dinare na aerodromu, da*, kratko kaže ona, kao da njoj nije važno pa zato i njemu ne treba da bude. *Možda smo mogli taksijem, ne*, odbrusuje ona, a onda ipak dodaje: *odrali bi nas*.

Na glavnoj autobuskoj stanici primećuje da se od gomile ljudi razlikuje po odeći, čini mu se da ga svi posmatraju, neki zure u njega kao što on zuri u autobuse na suprotnoj strani i ponovo vidi sebe kako je stajao pored istog kofera, s rancem na leđima, kesom sa sendvičem, sokom i novinama u ruci, a samo jednom misli u glavi: što pre napustiti zemlju. Tako je to, na jednoj strani se žuri što dalje od kuće, na drugoj se domu hita. Po navici, u prolazu uzima novine, za koje se nada da su i dalje oštre u kritikovanju vlasti, kupuje kartu za prvi autobus, izlazi na peron i čeka. Malobrojni putnici ka provinciji u prestonicu su došli primorani poslom ili su studenti kojima je zakasnelo renoviranje domova pomrsilo račune i moraju kući. Pomišlja kako još ne znaju da je tako bolje; sa sećanjem na majčinu hranu zajedno stižu osećaj gladi i autobus. To nije kao nekada državni autobus boje slonovače, sa oštrim plavim slovima, već stari crveni autobus privatnika sa imenom koje zvuči kao ime opasno usamljenog kauboja. Čim to pomisli, Borku kroz telo odmah prostruja bol, neka vrsta fantomskog, jer je najjači onde gde su ožiljci na njegovom telu najveći. Brzo ulazi i uzaludno traži brojeve sedišta, neko nestrpljivo dobacuje *sedi, bre, gde je slobodno*, odlazi pozadi, do prozora. Od pranja ili letnje kiše između unutrašnjeg i spoljašnjeg stakla nakupila se voda – kao da sedi ispred akvarijuma, a ljudi na peronu su ribe koje užurbano bace pogled i u potrazi odlaze do sledećeg autobusa. Sa zebnjom gleda ko ulazi u autobus, hoće li ga neko prepoznati i započeti razgovor koji on ne želi. A onda, dok otvara novine, smeje se sebi: poznanik ili nepoznanik, ako nešto ne pozna je barijeru, to je radoznalost njegovih sugrađana.

– Dokle? – pita ga stariji čovek sa svetlobraon letnjim šeširom na glavi.

– Kući – kratko odgovara Borko, otvara novine i počinje da čita članak o korupciji koju organi vlasti uporno ignorišu.

– U posetu? Gde živiš? – ne popušta starac.

Borko odlaže novine i učtivo odgovara:

– Kao što rekoh, idem kući, ocu.

– Ko ti je otac? – tek sada se na njegovom licu prepoznaje neobuzdana radoznalost.

– Vitomir.

– Vitomir? Iz opštine, bivši finansijski? – brzo pita starac.

– Da.

– Poznajem ga – sada radosno konstatuje ispitivač.

– Ne sumnjam. U našem gradu se svi poznaju i sve znaju, zar ne?

– Poznaješ li ti mene? – Borko u njegovom glasu razabire izvesnu dozu nade i važnosti.

– Naravno. Predavali ste u gimnaziji.

– Jesam i tebi predavao? Ne bih rekao, imam dobro pamćenje, nisi mi poznat...

– Niste, ali ste predavali mojoj... mojoj drugarici iz mladosti.

– Kako se zove drugarica? – starac mršti čelo.

– Milena. Milena Simić – tiho odgovara Borko, kao da izgovaranje njenog punog imena ima dvostruki efekat na njegovo disanje i puls.

– Milena Simić? Čerka direktora Simića?

Starac klima glavom i malo počutavši dodaje:

– Sad znam. Da ti nisi Borko? Milenin Borko?

Borko okreće glavu i gleda kako se prodavac sokova prepire sa vozačem koji ga ne pušta unutra. *Daj, nemoj da si takav, i ja od nečega treba da živim... žena, deca...* Vozač je neumoljiv, *ulazite*, dobacuje putnicima koji užurbano pune pluća dimom cigareta i pre nego stanu na prvi stepenik autobusa žudno uvlače još jedan, pa još jedan i zatim treći, najduži, cug, a onda bacaju cigarete na stajalište. Još jedan povik: *sedite, bre, da već jednom krenemo*, autobus kreće, sada je to uzburkani akvarijum, Borko umorna i pospana riba, okreće glavu ka suncu,

zatvara oči i, kao uvek, gleda igru purpurnih krugova i užarenih senki koje titraju na unutrašnjoj strani kapaka. Pomišlja kako se nije javio ni udaljenoj kući na Novom Zelandu, niti onoj kojoj se približava. I to približavanje, čin skraćivanja razdaljine, u njemu izaziva sve veću želju da s njim nastupi i brisanje vremena i da ga, u momentu kada stigne, dočekaju grad i vreme, onakvi kakvi su bili pre nego što je sve počelo. Znao bi šta mu je činiti.

***

Na ulazu u grad čini mu se da će se želja ostvariti. Vreme kao da je stalo, široka ulica do glavne autobuske stanice, kao ni sama stanica, nisu se promenile. Upola dovršena, stanica izgleda kao kostur na koji je prikačena tabla da je izgradnja ušla u treću fazu, a završetak radova planiran je za godinu koja je istekla pre četiri leta. Na zidu koji odvaja stanicu od ulice nevesto su naslikani važni i zaslužni građani, neko je preko portreta napisao *lopov*, *tajkun*, onima kojima nedostaje natpis dodate su magareće uši ili vampirski zubi. *Pozdravi oca*, dovikuje penzionisani profesor dok se Borko pognute glave sporo spušta do glavne ulice, kroz podvožnjak koji i dalje zaudara na memlu, davnašnju kišu i mokraču. Na semaforu ga dočekuju red crvenih i crnih trafika brze hrane, novina i pića, golicanje sitne letnje prašine i izduvnih gasova starih automobila, dovikivanje prolaznika, koji ga odmah vraćaju u detinjstvo. Automatski započinje sa prelistavanjem sećanja nabrajajući prodavnice i lokale u glavnoj ulici, s nadom da će ih ponovo zateći.

Prva promena i razočaranje čekaju ga odmah na početku ulice. Umesto kabeze, soda-vode, naranđastog klakera i praznih sifona, u izlogu su novčanice različitih boja. Menjačnica je potisnula sodadžiju, malo dalje kladionica prodavnicu nameštaja, a banka bakalnicu, malu prodavnicu mešovite robe kuda je stalno, sa majčinim spiskom u rukama, odlazio u nabavku. Ipak, frizersko-berberska radnja, koja ga je kao dete mamila smeđim konjićem za

nemirnu decu, a kasnije prvim zajedničkim brijanjem sa ocem, na istom je mestu. Borko oseća strah dok oštra britva klizi po vratu, gore i dole, a brica se neprestano okreće ka sledećoj mušteriji i ozbiljnim glasom preporučuje novi proizvod lokalne kozmetičke ili farmaceutske fabrike, koji krase izmišljeno dvosmisleni naziv. Na pitanje za koje bolesti se koristi novi lek odgovor bi bio: *prijatelju, za sve*. Naravno, još ozbiljnijim glasom brica bi preporučivao da posebno valja voditi računa o uputstvu za upotrebu leka. Kroz glavu mu prolaze nazivi „leko-va“ i prizor oca kako, zatvorenih očiju, spokojno zabacuje glavu i smeška se bricinim neozbiljnim savetima, koje mušterija guta uz ozbiljan komentar: *Boga ti, taj lek je čudo*, pa užurbano odlazi do prve apoteke dok se ostale mušterije drže za stomak od smeha. Eh – setno misli Borko, a onda nailazi na male neugledne prodavnice, kafiće i zlatare koje opstaju zahvaljući lokaciji, manje-više iste kao nekada, samo im se raspored promenio, kao da je neko protresao glavnu ulicu. Vitimir bi rekao *protumbani dućani semenki i kokica*. Glavna ulica je popravljana, stari, u komadiće razbijeni asfalt leži na napuklom trotoaru i čeka da ga neko pokupi, kao što trotoar čeka krpljenje.

Borko zaobilazi rupu, do zgrade nije daleko, prolazi pored restorana koji je sada veliki kazino, skreće ulevo i ulazi u staru ulicu. Plava tabla sa nazivom ulice i dalje nosi ime lokalnog junaka iz XIX veka, *sreća po njega* – misli Borko – oni iz Drugog svetskog rata prošli su gore, krojači istorije, sašiveni od tankog materijala, jednostavno su ih skinuli i izbrisali. Zgrada je na nekih pedeset metara, zastaje, kao da mu treba dodatno vreme da prilagodi sećanje i stvarnost. Znatiželjno gleda u očev stan na četvrtom spratu, ne vidi veš na terasi, jedino na čeonom zidu prepoznaje ogromno belo srce i u njemu plavom kredom upisana slova M i B. Zgrada se promenila, četvrti više nije poslednji sprat, lokalni preduzimač je dozidao peti sprat, velikodušno obećavši stanarima da će zauzvrat okrećiti celu zgradu i ugraditi lift.

Ispred zgrade sreće komšiju Petra sa drugog sprata, koji ga uporno posmatra, pogledom meri i skenira kako kofer, tako i Borkovu odeću.

– Borko, ma da li je moguće? Jesi li to ti?! – gro-glasno viče Petar.

– Jesam, komšija – odgovara s lakom nelagodnom.

– Pa kako si? Dugo te nema. Vala baš si se pro-menio, ostario si.

– Jesam. Svi smo.

– Ideš kod oca? Mislim da nije tu, ne da mislim, siguran sam, sigurno bih znao da je tu – dodaje Pe-tar, ipak nesigurno češkajući glavu.

– Znam, komšija, ako iko zna onda si to ti – sa osmehom uzvraća.

– I? Gde si sad? Šta radiš? Čime se baviš? Kolika ti je plata? Zna li Milena da si došao? Ona je sada...

– Pričuvaj mi kofer, molim te.

– Naravno, nemoj uzalud da tegliš gore – viče za njim i dodaje: – I dalje čekamo lift!

Borko nastavlja uz stepenice, osamnaest po spratu, sedamdeset i dve do stana, igra brojanja i preskakanja koje je upražnjavao kao dete, gore po dva, dole po tri stepenika. Zgrada miriše na kuvano je-lo, čuje glasove i šum vode iz stanova. Stiže na četvrti sprat, prvi komšija levo nije onaj stari, novo ime na vratima, zastaje ispred očevog stana i gleda u beli natpis. Ispod očevog imena još uvek stoji crna pločica sa njegovim imenom i titulom; kada je diplomirao, otac je metalnu pločicu lično zakucao, odmakao se od vrata korak unazad, pa uz ponosni pogled unaokolo glasno prokomentarisao: *neka svi vide ko si, šta si i čiji si, sine*. Borko gleda niz stepenice, seća se da je pre prijemnog ispita majka prosipala kofu vode za njim. Neko joj je rekao da je čaša dovoljna, ali ona je mislila da nije, mora da teče niz stepenice, tako će biti na svim ispitima, jedino kofa to rešava. Okreće se ka suprotnoj strani i smeška, oseća da ga kroz špijunku radoznalo posmatraju. Pristiska dugme za zvono, čuje se *bzzzzzz*, pomišlja kako nije zvono već zujalica. Zvoni još nekoliko puta, možda se otac, ipak, vratio, ali ne čuje.

Najpre polako, a onda sve jače, lupa na vrata. Ranije bi se popeo na letnju terasu i, ako su roditelji sa terase posmatrali ljude na ulici, ljutito bi viknuo da ne zaključavaju ako ne čuju i da mu odmah otvore. Sada to ne ide, novi sprat i stanovi prigrabili su letnju terasu i svetlo iz potkrovlja. Silazi do dvorišta, Petar strpljivo sedi pored kofera i puši.

– Rekao sam ti da nije tu, ako neko zna – Petar nastavlja pobedonosno klimajući glavom: – Pogledaj, vidiš li negde Vitomirov automobil?

Borko okreće glavu na drugu stranu i prvi put se usuđuje da, nakratko, zvirne preko ulice, tamo gde je šestospratna zgrada. Njegov pogled, godina-ma treniran, zadržava se na krajnjem prozoru četvrtog sprata.

– E, ona je tu – zaključuje Petar.

Prozor je prazan, a u trenutku kada se Borko pita *šta sada* čuje ženski glas koji ne krije iznenađenje:

– Ipak si odlučio da dođeš?

Okreće se. Iste velike crne oči, iste pune usne i osmeh okićen pravilnim belim zubima pozdravljaju ga neskrivenom radošću. Milena se nije mnogo promenila, duga crna kosa sa crvenkastim sjajem, od sunca pege na nosu i preplanule tanke ruke, skoro mršavo telo prekrila belom letnjom haljinom po kojoj nesimetrično, kao na livadi, rastu ružičasti i svetloljubičasti cvetovi anemone. Njeno mamljivo izdanje kasnog leta – pomišlja Borko. Jedino su nove male, lepezaste bore oko očiju i na čelu, trag briga i godina. Milena spušta kese sa namirnicama i pruža mu ruku. Posle toliko vremena dodir prstiju je kao prvi dodir i prvo milovanje, nezaustavljivo mu struje kroz glavu i telo, pretvaraju sećanje u opipljivu kaznu, jer koliko god prijao, dodir istovremeno i boli – zato što prija. Hitro izvlači ruku i, ne skidajući pogled s nje, zburnjeno pita:

– Vitomir je još u selu?

– U selu! – dobacuje Petar. – Rekao sam ti!

A onda ljutito sleže ramenima, kao da je pitanje koje Borko postavlja u toliko iščekivanom trenutku susreta s Milenom najdosadnije, jer njime

uskraćuje komšiluk za sve naredne dubokomislenne analize i prepričavanja.

– Sačekaj me ovde da mami odnesem namirnice – mirno će Milena – doneću ti ključ od stana.

A onda, posle kraće pauze, sa širokim osmehom na licu dodade:

– Dobro je što si došao.

Milena prelazi ulicu i nestaje u utrobi svoje zgrade. Borko vidi da se celokupan komšiluk sjatio na terase i prozore pa komentariše događaje u dvorištu. Čini se da je komšija Petar ponovo preuzeo glavnu ulogu, koja mu je dodeljena kao trenutno najstarijem stanaru, i jednom od retkih koji novonaseljene može hronološki precizno uputiti u slučaj „Milenin Borko“. *A veće stanara će uveče, tu na klupi, doneći odgovarajuću konačnu presudu* – pomišlja Borko. Milena je već tu, pruža mu ključ od stana i, pre nego se ponovo okrene, kaže mu da, ako želi, može kasnije da ga prebaci do sela.

– Neka, autobusom ću – odgovara Borko.

– Autobusi godinama ne idu u selo – zajedljivo obacuje Petar, i dodaje: – Bolje da te ona odveze, hehe.

Borko zahvaljuje Mileni, uzima kofer od Petra, koji mu šeretski namiguje, penje se do stana – otac je kao i uvek dva puta zaključao – i pre nego što, posle toliko godina, uđe u stan hvata se za okvir vrata, po majčinom naređenju, izuva se, a onda, vrteći glavom, ponovo navlači cipele i ulazi u zamračeni stan. Unutra miriše na ustajali letnji vazduh, na teške zavese i tepihe, polirani nameštaj i parket, osušene petunije. Sve u stanu kao da se zbog zatvorenih prozora guši. Ili se ugušilo. Ulazi u dnevnu sobu, na zidu velika uramljena fotografija majke iz mladosti: sedi na šarenoj krpari, naslonjena na levu ruku, i gleda pravo u očevu kameru.

Uzima vazduh, soba se okreće, kao onomad, vrti mu se u glavi, otvara prozore, seda na kuhinjski kauč i sabira misli. Ponovo razgleda sobu, sve je kao nekada, Vitomir nije menjao nameštaj niti raspored „Vilerovih“ goblena na zidu. *Devojka koja čita*, a

onda slede *Četiri godišnja doba*. Kao dete najčešće je posmatrao *Proleće*, pitajući se gde je naslikano selo sa crkvom, da li je meštani posećuju krišom, kao majka i on, naročito kada je bolestan. Vitomir nije odlazio u crkvu, ljutio se na majku i podbočen pitao kako će dečaku Bog pomoći kada antibiotici nisu, završavajući raspravu rečima:

– Deso, kad umrem, da se nisi usudila da dovedeš popa na groblje.

Borko bi odmah odlazio u svoju sobu – ne voli kada se prepiru, ne voli da bilo ko od njih govori o smrti, u njegovim očima ona je nevidljiva, a stalno prisutna, jer na misteriozan način često i zauvek odvodi njemu drage ljude. I mada silno želi i očekuje da će se, ipak, pojaviti na uobičajenom mestu, oni to ne čine, pa zaključuje da je smrt ne samo okrutna već i neumoljivo dosledna. Ona ne vraća, ne pristaje na ponude, sporazume ili obećanja, bez obzira na to što su izrečena kroz molitve i zaklinjanja deteta. Tek kada odraste shvatiće da, mada stvoren kao neprijateljski nastrojeni sparing partner smrti i kliconoša radosti, i život odvodi drage ljude i zauzvrat ostavlja tugu.

Opipava radni sto, police sa knjigama, crveno-crnu lampu za čitanje, obe fotelje, krevet, suvenire i uspomene sa školskih takmičenja i putovanja, osušenog morskog konjića kojeg je pronašao na plaži posle noćne oluje, gomilu gramofonskih ploča i kasete, sve što je u sobi – jer ona kao da ga je godina ma verno i nedirnuta čekala. A kada bi mogao, Borko bi dodirnuo i buku ulice i Milenin prozor, koji se vidi u kom god delu sobe koračao. U stvari, Milenin prozor je deo njegove sobe.

Onako odeven baca se na krevet, dugi let i umor zatvaraju mu oči, polako tone, poslednje što pomišlja jeste: dobro je, stigao sam kući, makar prvih nekoliko sekundi buđenja biću zbunjen i bezbrižan.